

HERINNERINGEN AAN HET 1e ARTILLERIE REGIMENT IN 1936-1937

In zijn eerste artikel over het 1e Artillerie Regiment schreef mijn vriend Jaime Jurdan in "Ghendtsche Tydinghen" 1993 - Nr. 6 - p. 302: "Misschien kan een of andere lezer, ancien van het 1e Artillerie Regiment, met heimwee terugdenken aan zijn legerdienst, heeft hij daar persoonlijke herinneringen aan en wenst hij op zijn beurt zijn eigen ervaringen bij het 1 A te vertellen. Het zou mij zeer veel genoegen doen ze te mogen lezen."

Nu wil het lukken dat ik, net zoals Jurdan, mijn legerdienst gedaan heb in de Schoolbatterij van het 1 A, maar één jaar voor hem, nl. in 1936-1937. Zijn boeiend relaas heeft inderdaad veel herinneringen bij mij wakker gemaakt en mij goesting doen krijgen om daar ook het een en ander over te vertellen. Het is niet mijn bedoeling op mijn beurt een uitgebreid verhaal te doen van het leven in de kazerne, maar ik heb vastgesteld dat, alhoewel veel ervaringen volledig parallel lopen met de zijne, op enkele gebieden, op één jaar tijd, verschillende zaken gewijzigd werden. Ik zal zijn tekst volgen en daarbij wat commentaar geven: een confirmatie of iets dat veranderd was.

De Schoolbatterij van de Klasse 36 had geluk. Wij moesten slechts 12 maanden dienst doen. In 1935 was dat nog 14 maanden en Jurdan had het getroffen, want vanaf 1937 werd dat 17 maanden!

Ik wil eerst iets vertellen over de structuur van ons Gents artillerieregiment. De meeste van onze lezers zullen daar wel niet mee vertrouwd zijn, iedereen is immers geen militair geweest en het is allemaal ook al weer meer dan een halve eeuw geleden.

Op oorlogsvoet bestond het 1 A uit 4 groepen van 3 batterijen met elk 4 kanonnen, in totaal dus 48 kanonnen. In vreedestijd waren dit 4 groepen met slechts 2 batterijen.

Twee groepen hadden kanonnen 75 TR (75 staat voor de diameter van de obussen in mm. en TR is de afkorting van "Tir Rapide").

Een groep had kanonnen 75 GP (GP is de afkorting van "Grande portée": die schoten wat verder, maar minder vlug).

De 4e groep had houwitser (obusiers) van 105 mm. Die hadden een minder gestrekte kogelbaan en konden gemakkelijker "over het muurke schieten". De 1e, 2e en 4e groep waren gelegerd in onze kazerne in de Brusselse straat, de 3e groep was gekazerneerd in het artilleriekamp van Brasschaat.

Wat de graden betreft waren er 2 verschillen met de Infanterie: een sergeant bij de infanterie stemde overeen met een wachtmeester bij de artillerie en een korporaal bij de infanterie was bij ons een brigadier. Als ge dus hoort spreken van een brigadier moet ge niet denken dat het gaat, zoals bij de Angelsaksers, over een generaal die een brigade kommandeert.

Iets over het kader.

Aan het hoofd van ons Regiment stond Kolonel Massart.

De regimentsdokter was Kommandant Stassart.

In de Schoolbatterij waren er 3 officieren: de Kommandant Peeters (een vaderlijke figuur) en 2 luitenanten: Meulenberghs en De Vos. Meulenberghs was een klein, vinnig mannetje waar niet mee te lachen viel. Hij gaf de van allen gevreesde cursus "Richten en Vuren". In de manege had hij altijd zijn zweepje bij waar hij een kwistig gebruik van maakte. De paarden hadden een heilige schrik van hem en wanneer zij zijn penetrante stem hoorden had men alle moeite om ze in bedwang te houden, want ze wilden onmiddellijk in galop vertrekken.

Luitenant De Vos was een heel ander type, hij gaf de cursus "Kaartlezen". Op zijn paard gezeten met vooruitgestoken borst had hij een mooie allure, wat hem wegens zijn voornaam Abel de bijnaam bezorgde van "le bel Abel". Wij liepen niet erg hoog op met zijn intelligentie, maar er moet gezegd worden dat hij in oorlogsomstandigheden een uitstekende officier was. Gedurende de 18-daagse veldtocht voerde hij het bevel over een der fortten rond Luik. De oorlog in ons land was bijna voorbij als Luitenant De Vos nog altijd stand hield. Wanneer hij zich tenslotte toch moest overgeven betuigden de Duitsers hem alle eer en hij mocht zijn sabel behouden.

DE figuur van de Schoolbatterij was de legendarische Ajudant De Saeger. Vele jaren nadien bleef men er geamuseerd over spreken. Een strenge man die de reglementen van buiten kende en ze volgens de LETTER toepaste. Enige interpretatie volgens de geest van het reglement was voor hem heilichennis. Bij een ondervraging over het "Reglement van Inwendige Dienst" kon er geen sprake van zijn ook maar één woord te vervangen door een equivalent. Zoals het in het boekje stond (drukfouten inbegrepen), woord voor woord, gelijk in de catechismus.

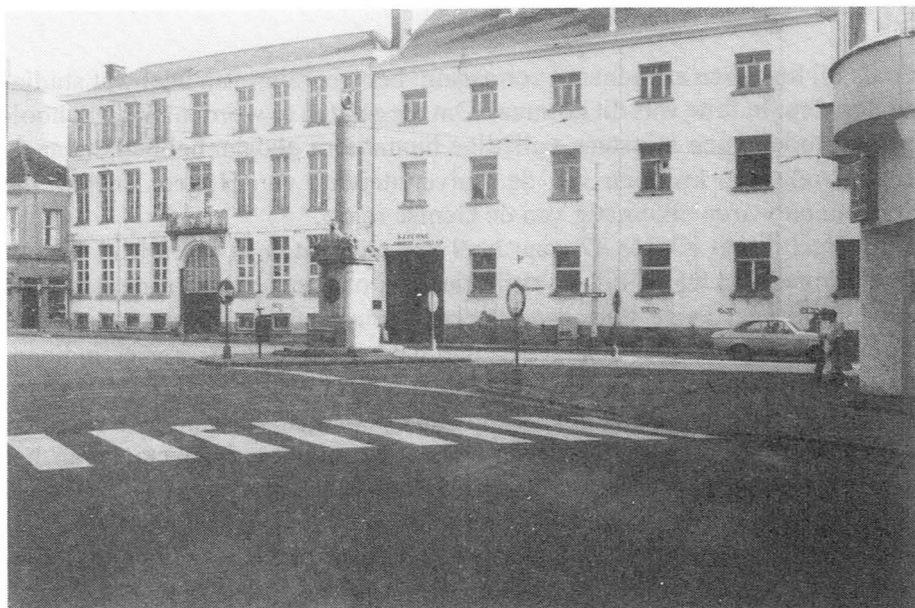
Verder was zijn taal sterk beïnvloed door een dialect van onbekende oorsprong dat sterk afweek van het Gents. Als hij sprak van "den dijnst voor toekomstige goonsdag" moest ge maar weten dat het ging over de dienst voor de volgende woensdag.

Voor de rest absoluut impermeabel voor ook maar enige vorm van humor, maar in de fond een brave man en een uitstekende onderofficier.

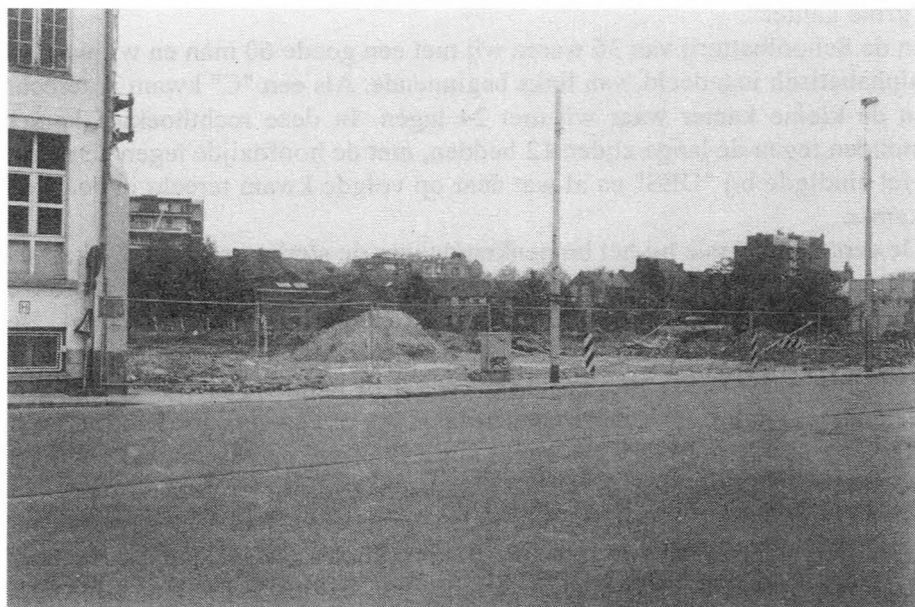
Verder hadden wij nog als instructeurs de Opperwachtmeesters De Vroe en Putman. De Vroe was de enige die een uitgesproken gevoel voor humor had. Dan hadden wij nog de 2 Wachtmeesters: Boterman en De Vos. (Arseen De Vos, niet te verwarren met de Luitenant Abel. Arseen De Vos was in die tijd keeper van Racing Gent.)

Achteraf bekeken toch wel een keurkorps onderofficieren, onderofficieren die - vergeten wij het niet - de ruggegraat van het leger vormen.

Ik zal nu verder het schema van Jurdan volgen.

September 1993.

Mei 1994.

De eerste dag in de kazerne

Zoals bij hem, een aangename verrassing: het weerzien van heel wat studiekameraden. In feite was dit normaal. Om toegelaten te worden tot de Schoolbatterij moest men minstens volledige humaniora gedaan hebben, maar de meeste rekruten kwamen van de Universiteit en van Hogere Technische Scholen en waren afkomstig van de Gentse regio.

Een verschil met Klasse 37 waar heel wat advocaten in zaten (die ten onrechte ingedeeld waren bij de Artillerie): Bij ons was er, als mijn geheugen mij niet te veel in de steek laat slechts één advocaat. De meesten waren ingenieurs, er waren ook nog wiskundigen, mineralogen, sterrekundigen, geologen, enz.

Ik meen te mogen zeggen dat 36 een sterk jaar was. Tal van deze rekruten waren later terug te vinden als universiteitsprofessor, inspecteur van het wiskunde-onderwijs, directeur van het Observatorium, enz.

Eerste kennismaking met wat gedurende een jaar onze slaapkamer zal zijn. Daarvoor moesten wij de trap bestijgen die afgebeeld staat op p. 304 van ons Nr. 6 van 1993. Deze trap leidde naar een op deze foto onzichtbare palier, vandaar was er links een trap naar de "kleine kamer" en rechts een naar de "grote kamer".

In de Schoolbatterij van 36 waren wij met een goede 60 man en wij werden alfabetisch ingedeeld, van links beginnende. Als een "C" kwam ik terecht in de kleine kamer waar wij met 24 lagen. In deze rechthoekige kamer stonden tegen de lange zijden 12 bedden, met de hoofdzijde tegen de muur. Het eindigde bij "DES" en al wat daar op volgde kwam terecht in de grote kamer.

De eerste impressie bij het binnenkomen was de sterke verfgeur. De kastjes die aan de muur hingen en die bestemd waren voor het opbergen van onze persoonlijke goederen, waren binnenin proper in het wit geschilderd. De eerste weken was het niet aan te raden daar voedsel in op te bergen, want na een korte tijd smaakte alles naar olievers. Op de bedden een in twee geplooi-de matras. Op het springveren stalen raam lag er een stuk zeep (neen, geen "Savon de toilette LUX", een genre marseillezeep) en een ronde kartonnen pot met confituur.

Dit geschenk van de legerleiding zouden wij iedere eerste dag van de maand op ons bed vinden. Wat de confituur betreft (juister gezegd "gelée"), moet ik toegeven dat men een zeer grote inventiviteit betoonde bij de etikettering. De ene maand was het "gelée de groseilles", de volgende "gelée d'abricots", ook al eens "gelée de prunes", maar degene die het verschil kon proeven tussen de diverse kwaliteiten moest toch wel een hele "straffe" zijn. De vage, uniforme zoete smaak wekte bij mij het vermoeden dat het allemaal uit dezelfde grote ketel kwam.

Refter

Op het eten was het predikaat "Haute cuisine" niet van toepassing. Op de patatten lagen gewoonlijk van die vieze lange grijze slingers die veel gelijkenis vertoonden met stofnetten. Een soort gecondenseerd schuim dat van alles geabsorbeerd had, misschien resten van de vorige dagen. Van Jurdan hebt u kunnen vernemen op welke vakkundige manier de bidons gekuist werden door rekruten die niet speciaal voor dit vak opgeleid waren en er ook weinig affiniteit voor betoonden.

De wachtmeester die aangesteld was voor het handhaven van de orde in de refter was een man die geweldig sterk door zijn neus sprak. Van deze particulariteit werd dankbaar gebruik gemaakt voor de ontspanning der troepen. Eens had er een van ons bij hem zijn beklag gedaan over de kwaliteit van de aangeboden worsten. Zo iets was voor die brave man heiligschennis, iets ondenkbaars, en zonder de klacht ook maar één ogenblik in overweging te willen nemen, zei hij met een stem die definitief een einde moest stellen aan alle verdere insinuaties: "Die societses zijn goed!".

Het gevolg was voorspelbaar: telkens als er worsten op tafel kwamen, en dat gebeurde vrij regelmatig, was er een plezanterik die zei: "Wachtmeester, die societses deugen niet." En telkens kwam de verontwaardigde repliek: "'t Er mankeert niets aan die societses, die societses zijn goed!" (Ik hoor het hem nog zeggen).

Eén lichtpunt: de woensdag kregen wij frieten (zonder grijze slingers), iedereen at twee maal zo veel als anders en kon dan in de manege bijna niet meer op zijn paard springen.

Inentingen

Waarschijnlijk altijd dezelfde tonelen. Enkele rekruten die onder tafel gaan en, zeer merkwaardig, dikwijls bonken van venten van wie men dat het minst zou verwachten.

Wij zijn 2 dagen "exempt de service", maar mogen ook 2 dagen niet buiten. In het begin de valse impressie: het valt geweldig mee. Maar naarmate de dag vordert wordt men verplicht deze visie te herzien. Pijnlijke en stijve rug en schouders en 's avonds kunnen wij onze armen niet meer opheffen. Aan- en uitdoen van tuniek moet gebeuren met de hulp van medeslacht-offers. Het ergste is de volgende morgen, maar dat verbetert geleidelijk en na 2 dagen is de ellende vergeten. Slechts enkelen zijn er werkelijk ziek van.

September 1993.

Mei 1994.

Eerste uitgangsdag

Werd voldoende beschreven door Jurdan.

Schrik om een gegradeerde niet te groeten heeft als gevolg dat alle douaniers met het grootste respect behandeld worden door de bleus.

Dienst en dagindeling

Reveil om 5u. in de zomer, 6u. in de winter.

Een verschil met Klasse 37: in de voormiddag was er voor ons geen instructie voorzien van de mitrailleurse. Dat gebeurde later een paar keren, maar dat was geen dagelijkse routine.

Wij waren ingedeeld in 3 groepen die om de beurt instructie kregen in Paardrijden in de manege. Oefeningen te voet en hanteren van de karabijn, Dienst aan de stukken (het woord "stuk" werd meer gebruikt dan het woord "kanon").

Dan was er nog 1 uur studie of theoretische les.

Jurdan heeft beschreven dat onze dagen goed gevuld waren en dat er niet veel tijd overbleef om niets te doen. Maar wij hebben het nog stukken lastiger gehad. Hoe kwam dat?

Het 1e Artillerie Regiment werd gesticht bij K.B. van 16 Februari 1836, bijgevolg was het in 1936 precies 100 jaar oud en dat moest vanzelfsprekend gevierd worden met o.m. een historische stoet die doorging op 4 October. De Schoolbatterij moest, vanzelfsprekend te paard, deelnemen aan deze stoet en wij kregen bijgevolg een geforceerde instructie paardrijden, want een paar maanden nadat wij binnengekomen waren moesten wij op een behoorlijke manier kunnen paardrijden om zonder ongelukken te kunnen meetrappelen. De jaren vóór ons kreeg men 1 of 2 maal per week "voltige", maar bij ons was dat iedere dag om 13.30u. (Een goede oefening om uw eten te doen teren).

Bovendien moesten wij deelnemen aan een turnfeest en er zijn dagen geweest dat wij 2 maal een uur turnen kregen, 1 uur 's morgens en 1 uur in de namiddag.

Lichamelijke Opvoeding

Al wat Jurdan daarover verteld heeft kan ik bevestigen. De instructeur was de "Maître d'armes" Niemegeers. Het was geen fijngevoelige natuur aan wie een overdreven hoffelijkheid kon verweten worden. Bevelen werden in het gunstigste geval geroepen (als hij "er goed IN was"), anders gebruld. Ik was een beetje gewapend tegen deze uitputtende oefeningen omdat ik nog in een turnkring geweest was, maar voor sommigen was dit echt verschrikkelijk. Er was bij ons een Ingenieur van Bruggen en Wegen die oud was voor zijn tijd, precies al een buikje begon te krijgen en waarschijnlijk nooit de minste lichaamsbeweging had genomen. In de manege was het voor de anderen een met amusement gevolgde vertoning wanneer hij trachtte bovenop zijn paard te geraken. In het gunstigste geval zag men ineens boven het zadel van het paard een hijgende, rode kop verschijnen met 2 uitpuilende ogen. Ge kunt u voorstellen wat die jongen ervan terecht bracht bij het turnen. Als wij een halfuur afgebeeld waren en het zweet ons van het lijf liep, riep onze instructeur: "Ge meent nu zeker dat ge iets gedaan hebt? Wel, ge zijt mis, het is NU dat wij gaan beginnen."

Theoretische Cursussen

Jurdan zal wel niet de enige geweest zijn, maar één van de velen, die 's namiddags gedurende deze cursussen in slaap vielen.

Wij waren op van 5u. 's morgens, hadden de voormiddag praktische instructie gekregen, hadden kort na het middagmaal voltige gedaan in de manege... en werden dan gedropt in het leslokaal dat ook dienst deed als studiezaal.

Het ergste was de cursus "Kaartlezen" die gegeven werd door Luitenant De Vos. Die had de gewoonte traag heen en weer te lopen terwijl hij zijn cursus monotoon en met een lijzige stem debiteerde. Het waren zéér sterke naturen die niet zaten te knikkebollen.

Iedere week de vrijdagmiddag was er een schriftelijke ondervraging. Het resultaat ervan werd medegedeeld de zaterdagmiddag om 12u. als iedereen in uitgangskledij gereed stond om naar huis te gaan.

Het systeem dat toegepast werd bij deze ondervragingen verschilde duidelijk met dat dat beschreven werd door Jurdan.

De punten werden gegeven op een totaal van 20. Voor dezen die 10 of meer hadden was er geen probleem, die mochten om 12u. naar huis. Wie 16 punten behaalde (niet gemakkelijk) kreeg er een nachtpermissie bij. Wie 18 behaalde, maar dat was zéér uitzonderlijk, het is maar een paar malen gebeurd, mocht reeds de vrijdag om 18u. vertrekken om de zondag met middernacht binnen te komen.

Maar wee diegenen die aan geen 10 geraakten. Voor iedere punt beneden de 10 kreeg men 1 dag "consigne". 2 op 20 betekende dus 8 dagen consigne. Maar beneden de 2 werd dat "kwartierarrest". 1 of 0 op 20 betekende respectievelijk 9 of 10 dagen kwartierarrest.

Toch een woordje uitleg over het verschil tussen "consigne" en "kwartierarrest". Met consigne mocht men de kazerne niet verlaten, maar men werd niet opgeroepen om corvees te doen. Wie kwartierarrest had mocht daarentegen, telkens de sonnerie "Kom de koeken halen!" weerklonk, zich in looppas naar de kazernekoer begeven waar hij dan belast werd met het uitvoeren van de een of andere corvee.

Het gebeurde ook dat hij niets moest doen en terug naar zijn kamer mocht gaan, het was dan een simpele "appèl". Maar telkens de liefelijke tonen van de "Koeken" klonken mocht hij zich terug gezwind naar de verzamelplaats begeven. Met een "officier van wacht" die slecht geslapen had, buikpijn had of ruzie gemaakt had met zijn vrouw, kon het gebeuren dat men het op een avond vele malen op een loopje mocht zetten.

Voor sommigen had dit systeem dramatische gevolgen. Zo was er bij ons een ethnoloog, een zeer intelligente jongen maar die volledig impermeabel was voor alles wat met wiskunde te maken had. Hoe die jongen ook zijn best deed, hij haalde telkens een cijfer gaande van 0 tot 2. In het beste geval kreeg hij dus 8 dagen kwartierarrest, maar aangezien er iedere week ondervraging was en er slechts 7 dagen in de week zijn, kwam de sukkelaar niet meer buiten. Aangezien hij niet in Gent woonde stelde dit serieuze problemen, denk maar aan het vuil wasgoed. Men heeft tenslotte ingezien dat het zo niet verder kon en men heeft hem als gewone soldaat overgeplaatst naar een batterij in Brasschaat. Ik geloof wel dat hij later Directeur geworden is van het Koloniaal Museum in Tervuren. Hij werd dus het slachtoffer van een dwaas

Onze moderne tijden. Hier stond eens de kazerne van het 1e Artillerie Regiment.
Sic transit gloria mundi.

stelsel waarin onvoldoende rekening gehouden werd met de voorafgaandelijke vorming van de rekruten.

Men had daar blijkbaar geen lessen uitgetrokken, want het schijnt dat in de klasse na ons (dus deze van Jurdan) een redelijk hoog percentage "niet-

technici" zaten. En dat was spijtig, want intelligente mensen die, had men ze ingedeeld bij de Infanterie, het zeker zouden gebracht hebben tot officier, hadden geen schijn van kans bij de Artillerie.

De meest gevreesde fatale ondervraging was deze over "Richten en Vuren" gegeven door Luitenant Meulenberghs. Er is eens een zaterdag geweest dat heel de Schoolbatterij om 12u. in uitgangskledij gereed stond om naar huis te vertrekken, maar toen kwam de adjudant met de gevreesde lijst in de handen van dezen die geen 10 gehaald hadden. Hij begon de namen af te roepen en iedereen sloeg de schrik om het hart, want hij was gewoon bezig met de alfabetische appèllijst af te lezen. De eerste 10 mochten er aan geloven, dan kwam 13, 14, 15, etc. Ik had geluk, ik was Nr. 11 (de laatste C) en 12 was mijn buurman (de eerste D) Jean Dauby, een ingenieur van burgerlijke bouwwerken, zoon van de Prefect van het Lyceum. Van heel de batterij zijn er nog 3 anderen aan ontsnapt. Wij mochten die dag slechts met 5 buiten. Gelukkiglijk is dit een record gebleven.

Paardrijden

Wat de verzorging van de paarden betreft hebben wij dit slechts één enkele maal moeten doen, kwestie van te weten hoe dat gaat. Daar had onze Kommandant voor gezorgd. Was het misschien als compensatie voor het feit dat wij wegens het komend eeuwfeest extra zwaar belast waren? Ik weet het niet.

De Schoolbatterij had trouwens zelf geen paarden, wij gebruikten de paarden van de gewone batterijen. Wij waren met 2 om één paard te delen. Mijn paard was "Fanny", een intelligente merrie van de 2e Batterij. Van zodra zij mij zag kwam ze haar kop tegen mijn rechterzijde strelen omdat ze wist dat er in de zak van mijn tuniek klontjes suiker zaten en dat ze dan gewoonlijk niet lang moest vleien om daarvan te profiteren. Die gewoonte om steeds suiker in mijn zak te hebben heeft mij wel eens parten gespeeld, zoals die keer dat wij onverwachts in een hevige stortbui terechtkwamen en mijn suiker getransformeerd werd in siroop en de volgende dag mijn zak stijf toegeplakt was.

Aan die manege blijven vanzelfsprekend onuitwisbare herinneringen verbonden. Vooral aan de beginperiode wanneer wij nog onvoldoende controle hadden over ons paard. Het gebeurde wel eens dat, terwijl op stap rond de manege gereden werd, een paard voor een onbekende reden (de gevreesde stem van de luitenant, het zien van een zweepje, buikpijn?) in volle galop voorbij de anderen stooft. Op de tijd dat de anderen één toer van de manege gedaan hadden waren ze al 5 keren voorbijgestoken door de dolle ruiter die maar aan iets dacht: zo hard mogelijk met zijn benen knijpen om niet van

zijn paard te donderen. Heel die scene speelde zich dan af onder het sarcastisch commentaar van de adjudant: "Allez, nog een toerke bij, kan het niet vlugger, ge moet u niet generen, vooral uw paard niet inhouden, laat het maar gaan." Dergelijke scènes speelden zich vooral af de maandagmorgen. De paarden hadden heel de zondag op stal gestaan, hadden normaal eten gekregen en waren steeds bereid om aan hun opgespaarde energie de vrije teugel te laten.

Dat rijden in de manege had, wegens de wrijving over het zadel, voor velen pijnlijke gevolgen. Ikzelf had daar weinig last van omdat ik goede raad gekregen had van iemand die het al meegemaakt had en daar nuttige lessen had uitgetrokken. Bij het leger moesten wij van die lange onderbroeken dragen en zo'n onderbroek heeft natuurlijk een naad. Het was de wrijving van die naad over een tere, nog niet verharde huid die irritaties en kwetsuren veroorzaakte. Ik volgde een goede raad en deed die onderbroek binnenste-buiten aan, iets wat mij veel ongemak heeft bespaard.

Trouwens, na de manege was het volgende programmapunt: het overvloedig afspoelen van ons achterste met koud water. Dat was een goede maatregel maar niet voldoende voor dezen die reeds "open lagen". Een vervelende historie want die kwetsuren hadden de tijd niet om te genezen, de volgende dag was het immers terug manege. Die sukkelaars werden dan behandeld met een middel dat perfect werkt bij lichte brandwonden: de gevoelige plaats werd bestreken met een waterige oplossing van picrinezuur, een stof die de huid sterk geel kleurt. Wanneer de slachtoffers slechts van achteren bekeken werden zou men de indruk kunnen krijgen hebben dat het Chinese artilleurs waren. Maar gelukkig was er niemand die dit zag, althans niet in normale omstandigheden.

Wanneer ik de belevenissen van Jurdan lees, dan stel ik vast dat bepaalde scènes steeds terugkeren. Zoals bvb. het springen. Niet alle paarden waren even enthousiast om dit te doen. Ik had geluk, mijn "Fanny" had daar geen enkele moeite mee, integendeel, ze scheen er zelf plezier in te vinden en van zodra zij de hindernis in het oog kreeg vertrok zij in volle galop, ik moest haar niet eens de sporen geven. Bovendien had zij een soepele gestrekte sprong. Het gebeurde al eens dat een van de officieren van de Schoolbatterij ziek was of met verlof. Die werd in onze tijd dan vervangen door Luitenant O'Sheridan van de 1e Batterij. Toen ik sprong riep hij: "Bravo, Collumbien." Dat werd natuurlijk graag meegenomen, maar ik zat daar voor niets tussen, hij had mijn paard moeten feliciteren.

Ik heb een grappig incident meegemaakt dat veel gelijkenissen vertoont met dat dat Jurdan overkwam. Het gebeurde al eens dat een paard voor de een of

Het is sinds lang niet meer wat er op staat, maar welke artilleur van het 1A kende het huis SAM niet?

Men kwam er terecht voor een betere kwaliteit sporen, politiemutsen, kepi's, centeirons, botten, etc. Zilveren en gouden sterren, Engelse zeep voor het onderhoud van het lederen tuig, de verboden, maar veel gebruikte "célibatair-knopen".

gingen om hem tot betere inzichten te brengen.

Nu was het hek van de dam bij de Adjudant. Aan mijn tekortkomingen als ruiter werd door hem niet meer getwijfeld en hij verkondigde dit met luide stem aan de gemeenschap. Het paard werd bij de teugel voorbij de plek geleid, ik moest er afkomen en hij zou mij nu eens tonen hoe men een paard berijdt. Alles ging goed tot wanneer "Zot" aan de bewuste plek kwam en pal bleef staan. Hoe de Adjudant ook de sporen gaf, er was niets aan te doen. Het komt mij onwaarschijnlijk voor dat er in de manege ooit krachtiger vloeken zullen weerklonken hebben dan toen. Toch een onpartijdig beest, die "Zot", dat vond ik buitengewoon sympathiek van hem. Ik ben er met veel moeite in geslaagd een stalen gezicht te bewaren, maar ik vraag mij nog altijd af wat er zou gebeurd zijn had ik de homerische lach die in mij opwelde niet kunnen bedwingen.

andere reden "exempt de service" was en dan moesten wij vanzelfsprekend een ander paard berijden waarmee wij niet vertrouwd waren. Op zekere dag was mijn "Fanny" vrij van dienst en ik kreeg "Zot" als vervanging. Het is pas later dat ik begrepen heb waarom hij die naam kreeg.

Ik reed op "Zot" in de manege en ineens bleef hij pal staan. Er was geen beweging meer in te krijgen, sporen geven of niet. "Zot" vertikte het nog één stap verder te zetten. Wat was er gebeurd? In de manege zaten kleine venstertjes en bij een felle zon werden er lichtplekjes op het zand getekend. Het was vóór een dergelijk lichtplekje dat "Zot" besloot geen poot meer te verzetten. Mijn kwaliteiten als ruiter werden door de Adjudant onmiddellijk en openbaar in twijfel getrokken. Hij nam het paard bij de teugel, leidde het rond de plek en ik was opnieuw vertrokken. Alles ging goed tot wanneer, aan dezelfde plek gekomen, "Zot" niet af te brengen was van zijn "idée fixe" dat dit een onoverkomelijke hindernis was, en dit niettegenstaande al mijn po-

Een andere keer had ik minder geluk. Er zijn zo van die dagen dat alles voor een mysterieuze, niet te achterhalen reden verkeerd loopt. Om te beginnen was de Adjudant al niet in een overdreven goed humeur. Wij reden in een ronde in de manege. Nu zijn er een hele serie bevelen om in een bepaalde formatie te gaan rijden of te gaan staan. Zo was er een om per twee te gaan staan. Ik heb de juiste formulering vergeten, maar er kwam iets in van "ruiters per twee", maar er was ook een ander bevel dat daarmee kon verward worden, maar een heel ander effect had. De Adjudant gaf het bevel en er ontstond een grote chaos. Ik denk dat ik de enige was die het bevel correct uitvoerde en hoe ongelooflijk het ook klinkt, al de anderen deden het verkeerd.

De bloeddruk van de Adjudant steeg naar een onrustwekkend peil. Opnieuw! Hij gaf het bevel. Niet te geloven, een nooit geziene chaos, heel die manege stond vol met paarden die allemaal in een andere richting stonden, maar geen twee stonden naast elkaar. Men zou het met opzet willen doen, het zou nooit lukken. Zeer merkwaardig: ik was terug de enige die het bevel correct uitgevoerd had en keek geamuseerd toe hoe al die anderen het verkeerd gedaan hadden.

De Adjudant met een van woede stokkende stem: "Nog éénmaal, en die het nu nog durft verkeerd doen zal er zich van beloven."

En toen ben ik het slachtoffer geworden van het speciaal gevoel voor humor van mijn onderbewuste: iedereen voerde het maneuver correct uit, ik was de enige die het verkeerd deed. Van onze brave kommandant ben ik er van af gekomen met 2 dagen "consigne".

Jurdan heeft ook nog verteld over onze manoeuvres op het Oefenplein op Gentbrugge en het paardrijden in groep. Het is juist dat de paarden daar van hielden en elkaar ophitsten. Zo heb ik het nog meegemaakt dat ze daar zo in opgingen dat ze allemaal overgingen in "charge", een nog snellere gang dan de galop en de meest exalterende ervaring voor een ruiter.

De Kampen

Iedere artilleur van het 1A heeft natuurlijk de kampen van Brasschaat, Elsenborn en Beverloo meegemaakt.

Het eerste kamp dat wij deden was Brasschaat. Dat situeerde zich in Januari-Februari en velen zullen herinneringen eraan associëren met koude, sneeuw en vriesweer. Het was ook de eerste keer dat wij met onze kanonnen gingen schieten en iedereen had een beetje schrik van het geluid dat zo'n ding ging maken. Wij waren wel verwittigd dat wij bij het afgaan van het schot onze mond moesten openhouden om een min of meer evenwichtige druk op het trommelvlies te bekomen. De eerste keer was toch wel een belevenis, want

Een stukje van de Schoolbatterij in Brasschaat (1-2-36). Bermerk onze "tentzeilimpermeabels".

het is een geluid dat kan meetellen. Maar men geraakt aan alles gewoon en enkele jaren later gedurende de oorlog, maakte dit geen grote indruk meer op ons.

Op de weg die naar Polygoon leidde waren er heel wat cafétjes. Toen wij in Brasschaat aankwamen stonden al de "serveuses" op straat vriendelijk naar ons te wuiven alsof ze blij waren oude vrienden eindelijk terug te zien.

Als ik het woord "Elsenborn" hoor dan denk ik nog altijd aan koude, regen, klamme vochtigheid. 's Avonds deden wij onze natte kleren uit en wanneer wij ze de volgende morgen weer aandeden waren ze nog altijd even nat. Wij zijn daar een week geweest en heel die week hebben wij daar nat rondgelopen. Op het einde van de week mochten wij naar de badinrichting van het kamp. Het waren wel van die oude gegalvaniseerde badkuipen, maar het water was toch warm en het bad dat ik daar op het einde van de week genomen heb is tot hiertoe nog altijd het zaligste van heel mijn leven.

Nu moet ik zeggen dat ik later bij rappels ook nog in Elsenborn geweest ben met zomers weer en dan was het er best gezellig.

Beverloo was een zomerkamp en daar gebeurden de grote manoeuvres met de Infanterie. Wat mij opviel in Leopoldsburg was het groot aantal verboden cafés. Al de huizen verboden voor militairen werden regelmatig vermeld op de dagorde.

Typisch voor Beverloo waren de "toiletten", een mooi woord voor wat het in feite was. De gemakken (système français) stonden in vakken in de vorm van sectoren van een circler. Er was een volle, ijzeren omheining rondom het

geheel met hier en daar een opening om te kunnen binnen en buitengaan. Wanneer men dit heiligdom betrad begon men zijn wandeling in circelvorm tot wanneer men een vakje tegenkwam dat toevallig niet bezet was. Geen probleem om dat te zien want alles gebeurde er open en bloot. (Où il y a de la gêne, il n'y a pas de plaisir). Deze constructie werd bestempeld met de toepasselijke naam "Carrousel".

Zoals Jurdan het goed beschreven heeft was het laden van de batterijen op de trein een hele belevenis die meestal niet verliep zonder incidenten. De loopbrug van de kaai naar de wagon was iets dat sommige paarden een heilige schrik bezorgde. Dan moesten er allerlei trucjes gebruikt worden om de weerbarstigen te overtuigen toch maar in die wagon te willen stappen: strelen, een klontje suiker voor houden, een zak over het hoofd steken, met 4 man er met alle macht tegen duwen. Zo heb ik het eens meegemaakt dat een paard halsstarrig bleef weigeren ook maar één voet vooruit te zetten. Maar dan kwam er een van die oude, doorwinterde onderofficieren die dat al meer dan eens meegemaakt had. Hij lapte er een vlok uit die 1 Km. ver te horen was en gaf het paard terwijl een ferme schop tegen zijn kont. Met één sprong zat het in de wagon. Waaruit blijkt dat kordate methodes niet altijd de slechtste zijn.

Het Leven in de Kamers

's Avonds moesten wij binnen zijn om 22u. Om 22.30u. weerklonk de sonnerie "Lichten uit". Dat moesten wij trouwens zelf niet doen, in de "corps de garde" werd de sleutel uitgetrokken en wij zaten in het donker tot de volgende dag.

De "Kleine Kamer" waar ik lag gaf uit op de Schelde. Daar waren enkele kleine ruitjes gebroken, maar ik heb die nooit weten vervangen. Geen bezwaar in de zomer, maar in de winter konden dezen wier bedden in de nabijheid stonden, zich best goed onderdekken.

Denk nu niet dat om halfelf alles ineens rustig werd. De animatie begon al om 22u. en ging meestal verder na het doven der lichten, want welke soldaat had nu geen pilelamp bij?

Klassiek waren de gevechten tussen de 2 kamers en wat dat dat betrof waren wij natuurlijk in de numerieke minderheid. Een stunt bestond er in een kleine groep te vormen, de andere kamer binnen te vallen en in een minimum van tijd zo veel mogelijk bedden om te keren. Dit moest natuurlijk vlug gebeuren want de reactie van de aangevallenen liet niet op zich wachten en op dat gebied bestond er een echte solidariteit. Het gebeurde vaak dat de titularissen van de bedden in kwestie er al in lagen of op zaten (stoelen bestonden er niet). De slachtoffers waren altijd dezelfde: dezen wiens bed

het dichtst bij de deur stond. Het gebeurde natuurlijk ook dat een van de "raiders" omsingeld en gevangen genomen werd. Die mocht er zich aan verwachten slechts vrijgelaten te worden nadat hij de klassieke straf ondergaan had.

Er werden ook echte invallen gedaan om te trachten een gijzelaar mee te nemen naar de andere kamer, maar dit was toch wel min of meer een éénrichtingsverkeer, want onze kleine kamer was er wegens haar numerieke minderheid minder toe geneigd om tot de aanval over te gaan.

Er werden ook homerische gevechten uitgevochten tussen de 2 kamers op de palier. Zo werd er eens een van de onzen meegesleurd door een groepje van de "grote kamer". Zij hadden hem vast bij zijn armen, wij bij zijn benen. Ze waren er in geslaagd hem mee te sleuren tot op de fameuze palier (net niet zichtbaar op de foto van Jurdan), maar dààr versterkte onze verwoede weerstand en een tijdje bleef het gevecht onbeslist. (Denkt gij terwijl ook eens aan het slachtoffer?) Op een gegeven moment gaven onze tegenstanders een krachtige ruk en wij stonden daar met de pyjamabroek van onze kameraad in de handen en de anderen waren vertrokken met de rest. Enkele minuten later herkeeg hij zijn vrijheid, maar heel zijn achterwerk was zwartgemaakt met schoenblik.

Aan een nachtpermissie waren voor- en nadelen verbonden. Enerzijds mocht men natuurlijk tot middernacht wegblijven, maar anderzijds was het niet uitgesloten dat de "vrienden" voor een verrassing gezorgd hadden. De meest onschuldige grap was het samenplooien van de lakens zodat ge te vergeefs trachtte in uw bed te stappen. Alles gebeurde bij het licht van een pilelamp. Een klassieke valstrik bestond er in een gamelle vol met water zó op te stellen dat men bij het binnenkomen heel de inhoud over zijn nek kreeg, in de hoop dat de wachtmeester van week niet op het onverwachts zou binnenkomen. (Of misschien wel?) Een zeer sonoor gevloek kon gehoord worden wanneer de permissionair zijn pyjamabroek wilde aantrekken en tot de bevinding kwam dat men de pijpen ervan had toegenaaid. Dit gevloek nam reusachtige proporties aan wanneer hij om 5u. 's morgens, als de tijd zeer afgemeten was, constateerde dat men de pijpen van de broek van zijn oefenkledij, die toen moest worden aangedaan, dichtgenaaid had.

Dat er plezier in de kamers gemaakt werd is een feit en dat het gebabbel over de gebeurtenissen van de dag en het vertellen van moppen vaak uitliep tot middernacht was niet ongewoon.

Om 5u. 's morgens opstaan, gedurende de dag afgebeeld worden en hoogstens 5 à 6 uurtjes slapen. Resultaat: toen ik de zaterdagmiddag thuiskwam, plofte ik na het eten als een blok neer in de eerste de beste zetel en sliep tot 's avonds.

Examens voor Kandidaat Reserve-Officier

Na 6 maanden gingen de theoretische en praktische examens door voor kandidaat reserve-officier. Het systeem was vrij simpel: de 20 eerst geklasseerden werden kandidaat reserve-officier, de anderen bleven kandidaat reserve-onderofficier.

Bij een dergelijk systeem speelde het geluk een zekere rol: maakte men deel uit van een sterk jaar (dat was het geval met Klasse 36) dan bleven er heel wat elementen die al de kwaliteiten bezaten om reserve-officier te worden, onderofficier. Behoorde men tot een zwak jaar, dan lagen de kansen veel groter natuurlijk. Het heeft dus geen zin het al of niet te slagen te beschouwen als een intelligentietest.

Ik was bij de 20 eerst geklasseerden. De Primus van onze promotie was Adriën Van den Driessche, waarschijnlijk de intelligentste en de rijpste onder ons. Hij was een mineraloog en assistent aan de Universiteit. Een briljante en sympathieke jongen.

In zo een bende van 60-70 man kan het niet missen of er ontstaan sympathieën en antipathieën. Met de enen werd vriendschap gesloten, met de anderen was de omgang eerder stroef en afstandelijk of gewoon onverschillig. Maar met Adriën Van den Driessche kwam iedereen overeen. Deze populaire figuur werd trouwens door iedereen "den Dries" genoemd. Hij is de enige van onze promotie die zou sneuvelen. Op 27 mei 1940 bij de gevechten aan het Afleidingskanaal te Ursel werd hij in volle borst getroffen door een reeks mitrailleurkogels.

Na 6 maanden gebeurde er dus een splitsing, althans wat het werk betrof. Wij bleven samen in onze kamers, maar de onderofficieren werden ingedeeld in de gewone batterijen waar ze het werk te doen kregen van de beroepsonderofficieren.

De Kandidaat Reserve-Officieren, in militaire taal de "Cee-ès-lèrs" genoemd (vervorming van de afkorting C.S.L.R. = Candidat Sous-lieutenant de Réserve) werden enkel administratief ingedeeld in de batterijen (de mijne was de 5e), maar kregen verder instructie op de staf (état-major) van de Groep.

Een groep werd gekommandeerd door een Majoor die omringd was van een staf officieren die verschillende functies uitoefenden: de Adjunct van de Majoor, de Kommandant van de Staf, de officieren die instonden voor de oriëntatie, de transmissies, de ravitaillering, de verbinding met de infanterie en de waarneming, de mitrailleurploeg, de dokter, de dierenarts en de aalmoezener.

Ik werd bedacht met de functie van Adjunct van de Majoor, of juister gezegd "Adjoint", want in die tijd, alhoewel in de batterijen alles in het Vlaams gebeurde, was op de Staf nog alles in het Frans.

Het was een interessante periode omdat toen juist de "Bureau de Calcul" ingevoerd werd waarbij alle berekeningen voor het schieten van de batterijen centraal berekend werden op de staf. Hoe interessant ook, het zou te ver leiden daar over uit te wijden.

Mijn baas was Majoor Baekelandt die het jaar voordien nog Kommandant was van de Schoolbatterij, maar na zijn benoeming tot Majoor, het bevel gekregen had over de 2e Groep. Het was een uitstekende artilleur, een strenge maar correcte man waaraan ik de beste herinneringen bewaar.

Soldij

De oude miliciens zullen wel met verbazing opgekeken hebben toen ze, vele jaren geleden, in de media kennis konden nemen van het feit dat er een hevig protest gerezen was omdat de miliciens "maar" 100 fr. per dag kregen. Wij kregen 30 centiemmen per dag. Twee maal in de maand moesten wij naar de bureau van de Kommandant komen om onze soldij in ontvangst te nemen: 4,50 fr. Was het een maand van 31 dagen, dan kregen wij voor de 2e helft 4,80 fr. Als ge dus naar de kantine ging moest ge er niet aan denken om een paar kameraden met een pint te tracteren of de helft van uw maandloon was er aan.

Ik herinner mij niet dat daar ooit tegen geprotesteerd werd of dat er in de kranten artikels verschenen om de verdediging op te nemen van die arme sukkelaars die wij waren. Dat werd als normaal beschouwd, ge moest iets over hebben om uw land te mogen dienen, zij het dan ook dat dit voor sommigen zéér tegen hun goesting was.

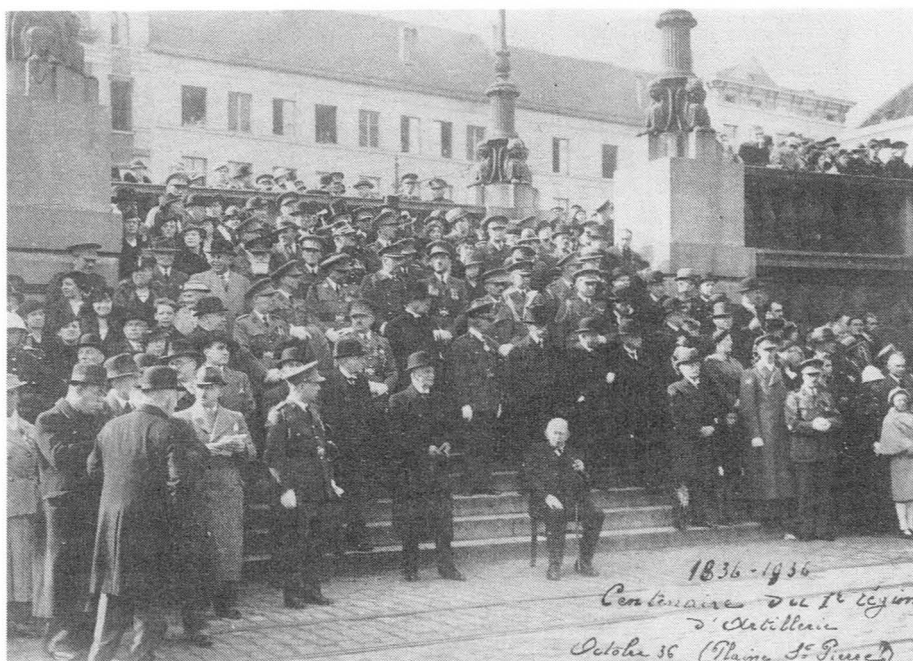
Maar... na 2 maanden werden wij brigadier en dan werd onze soldij ineens verdubbeld: 60 centiemmen per dag. Na 6 maanden, toen wij wachtmeester werden, kon het niet meer op: wij kregen 2 fr. per dag! Voor zover ik weet is er geen enkele van ons daarmee in zijn ongeluk gelopen.

Historische Stoet

Het 100-jarig bestaan van het 1e Artillerie Regiment werd luisterrijk gevierd. Het klapstuk was de historische stoet "De Artillerie doorheen de Geschiedenis van België".

Daar was enorm veel studie en voorbereidend werk aan voorafgegaan. Onder de leiding van Majoor Beernaerts (die het later nog tot Generaal zou brengen) en bijgestaan door de Adjudanten Kaanen en Struye, werd er een historisch juiste reconstructie gemaakt van de oude schiet- en werptuigen.

De stoet was ingedeeld in 7 tijdperken, met niet alleen wapens uit die tijd, ook de soldaten waren in de klederdracht van toen.

De autoriteiten schouwen het défilé op het St.-Pietersplein (3 October 1936).
Foto: verzameling André Verbeke.

I. Tijdperk der Gemeenten.

Daarin reden Filips Van Artevelde met zijn gevolg en artillerie: Onager, stenen werpende catapult, kanon van het type Crecy, Rabauwkijn, Donderbus, Vogheleer.

II. Bourgondisch Tijdperk.

Filips de Goede en Isabella van Portugal.
Karel de Stoute en Margareta van York.
(Couleuvrine, bombarde, Dulle Griet, Crapaudeau)

III. Spaans Tijdperk.

Aartshertogen Albert en Isabella.
(Spaans kanon, Caisson, Mortier)

IV. Brabantse Omwenteling.

De Dragonders van Tongerloo.

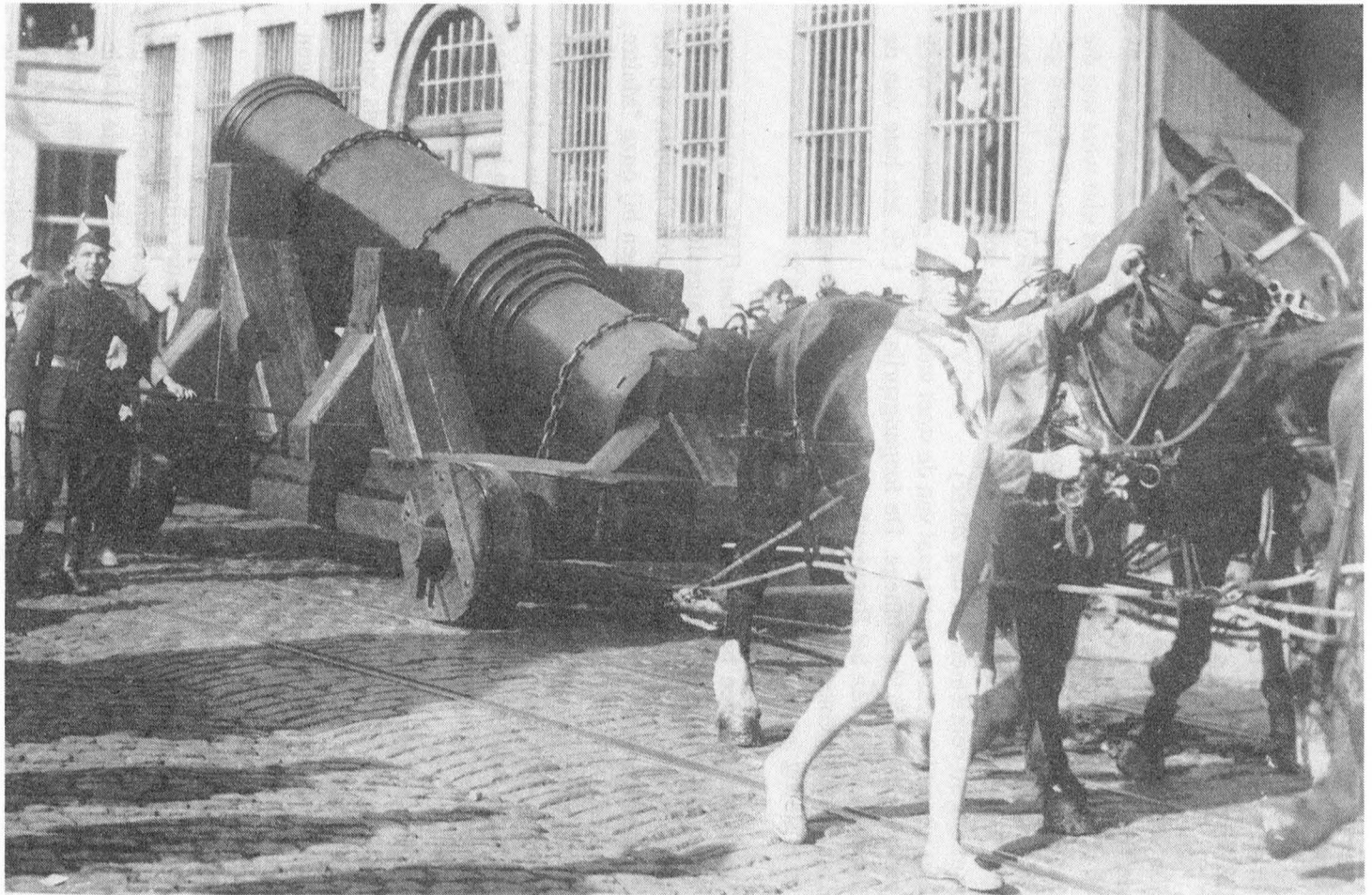
V. 1912. Batterij in vóórorlogse kledij.

VI. Groep 1914-1918.

Een wagen met loopgravengeschut en een stuk in het bos van Houthulst.

De Historische Stoet (4 Oct. 1936). De Dragoners van Tongerloo verlaten de kazerne.
X Adriën Van den Driessche XX De auteur

De Historische Stoet (4 October 1936). Bourgondische Tijdperk. Reconstructie van Dulle Griet.

VII. Huidige periode.

Kanon 75 - Houwitser 105 - Houwitser 155 - Antitankkanon C.47

In de stoet ging ook Louis Dereyt, de oudste onderofficier van het 1A (sedert 1876).

De Schoolbatterij reed in groep van de Brabantse Omwenteling, verkleed als de Dragonders van Tongerlo.

Ik moet tot mijn grote schande bekennen dat ik nog steeds niet weet wat die fameuze ruiters uitgestoken hebben, maar het moeten wel straffe gasten geweest zijn, want in de "Dikke van Dale" komen wij uitdrukkingen tegen zoals "Vloeken als een Dragonder" en "Zo dronken als een Dragonder" (Ja, met ons 30 centiemmen per dag zeker).

Het uiterst interessant materiaal van de stoet werd daarna gedurende 1 week tentoongesteld in de Manege. De toegangsprijs was 1 fr. ten bate van de sociale werken van het Regiment.

Dan heeft het enkele jaren gestaan in een van de zalen van het Gravensteen en is spijtig genoeg geluidloos verdwenen. (Stoofhout?)

De feestelijkheden begonnen op Zaterdag 3 October 1936 met een grote wapenschouwing op het St-Pietersplein en werden afgesloten op Zondag 11 October met een groot ruitersfeest in het Feestpaleis. Vooraf hadden wij het resultaat mogen tonen van onze talrijke zweetoefeningen bij onze "Maitre d'armes".

Maar, zoals gezegd, het klapstuk was de historische stoet die uitging op Zondag 4 October. Het was een lang parcours en dat was in zekere zin normaal, want na het onvoorstelbaar veel werk en de vele uren besteed aan de voorbereidingen wilde men toch aan zo veel mogelijk mensen het resultaat laten zien.

Alles moest perfect geregeld zijn en vele oefeningen gingen daaraan vooraf. Ook zo van die zaken waar men niet direct zou aan denken, zoals onze paukenslager die uren op de kazernekoer oefende om zijn paard vertrouwd te maken met het overdonderend geluid dat hij uit die vervaarlijke dingen wist te lokken. De eerste maal dat hij het probeerde sloeg zijn paard bijna op hol.

Wij hadden geluk met het weer, dat zat goed.

Het is wel wat lang, maar ik zal toch even het parcours citeren, want wie weet dag nog? En zo ligt het althans vast voor het nageslacht. Komende uit de kazerne reden wij langs de Brusselse straat, de Brusselse laan, de St-Lievensstraat, Lange Violettenstraat, Van Arteveldeplein, Brabantdam, Rondpunt, Vlaanderenstraat, Limburgstraat, St-Baafsplein, Botermarkt, Borluutstraat, Kammerstraat, Vrijdagmarkt, Lange Munt, Groenselmart, Veerle-

plein, Burgstraat, St-Elisabethplein, Begijnhofstraat, Noordstraat, Leiekaai (het deel gelegen rechtover de Waldamkaai), de Contributiestraat, Brugse Poortstraat, Hoogstraat, Poel, Drabstraat, Hooiaard, Koornmarkt, Veldstraat, Zonnestraat, Kouter, Schouwburgstraat, Nederkouter, Bagattenstraat, Walpoortstraat, Korte Dagsteeg, Brabantdam, Rond Punt, Vlaanderenstraat, Graaf van Vlaanderenplein, Frère Orbanlaan, Waelputstraat en zo terug de kazerne binnen.

Enkele nabeschouwingen

Welke herinneringen bewaar ik aan mijn legerdienst bij het 1A? Zeer positieve. Was alles perfect? Zeker niet, maar het ligt gelukkig in de menselijke natuur goede herinneringen langer vast te houden en slechtere te laten vervagen. Maar, zoals Jurdan het terecht heeft gezegd, het was allemaal veel draaglijker voor dezen die het filosofisch opnamen en trachtten er het beste van te maken.

Die legerdienst heeft velen deugd gedaan. De meesten onder ons hadden juist hun hogere studies beëindigd en daarin was niet zo veel plaats geweest voor sport en lichaamsoefeningen. Op dat gebied konden wij nu onze schade inhalen. (We moesten trouwens wel!)

Ook op moreel gebied was deze passage heilzaam. U weet hoe dat gaat met jonge mensen die pas hun diploma hebben behaald. Men lijdt dan nogal gemakkelijk aan zelfoverschatting, iets wat ook wel een beetje in de hand gewerkt werd door sommige professoren die tegen de laatste jaarsstudenten bezig zijn van: WIJ, ingenieurs, WIJ, dokters, WIJ, advocaten, enz. Het kon dus voor velen geen kwaad dat ze met hun 2 voeten op de grond gezet werden en nu maar eens moesten gehoorzamen aan personen die op verstandelijk gebied ver onder hen stonden. Trouwens, discipline kweekt zelfdiscipline en dat is een waardevolle kwaliteit. Verder werden er toch lessen in gepompt die in het latere leven van pas kwamen, althans voor personen die een leidende functie kregen. Zoals de eenvoudige regel: "Het volstaat niet een order te geven, u moet er ook over waken dat het uitgevoerd wordt." In de praktijk heb ik het meer dan eens meegemaakt dat men het eerste deed, maar het tweede vergat. Een andere les die u bijbleef (wanneer wij op verplaatsing waren): "Er in de eerste plaats voor zorgen dat al uw mannen en paarden op een behoorlijke manier ondergebracht zijn, pas daarna kunt ge aan u zelf beginnen denken."

Ook al wegens het feit dat de organisatie van het leger verre van perfect was en er dikwijls orders en opdrachten gegeven werden die normaal niet konden uitgevoerd worden, werd men débrouillard en leerde men zijn plan trekken met geïmproviseerde middelen. Het komt mij bijgevolg zeer waarschijnlijk

voor dat het "Système D" bij het leger uitgevonden werd.

Nu moet ik rechtuit toegeven dat wij in de Schoolbatterij toch wel geprivilegieerd waren. Wij kregen iets zinnigs te doen en het was een uitdaging om met een kanon een obus af te schieten die op de juiste plaats terechtkwam. Men moest natuurlijk bepalen wààr precies uw kanon stond en de coördinaten kennen van uw doel, maar bovendien moest men rekening houden met een hele boel factoren die een invloed uitoefenen op de kogelbaan: de temperatuur buiten en in de caisson, de windrichting en de windkracht die wisselden op de verschillende hoogten van de kogelbaan, de sleet die er op uw kanon zat, bepaalde karakteristieken van het lot poeder dat gebruikt werd, enz. Verder was er de juiste interpretatie van de waarnemingen. Volgens de plaats waar de waarnemer zich bevond vergde dit soms eerder gecompliceerde berekeningen waarbij de probaliteitsleer ingeschakeld werd. Bij dienstplichtigen in de gewone batterijen ontbrak die motivering en ik vrees dat veel van wat ze deden routine was waar ze de betekenis niet van begrepen. Voor hen zal de dienstplicht minder interessante aspecten vertoond hebben. En toch... als ge met sommigen van hen spreekt blijkt dat ook bij hen een zekere nostalgie bestaat naar die lang vervlogen legerdienst.

Tot slot betreur ik het, samen met vele anderen waarschijnlijk, dat men onze goede, oude Gentse kazerne waar voor zo velen, vele herinneringen aan verbonden zijn, volledig gesloopt heeft. Ik denk dat met een beetje verbeeldingskracht men er een nuttige bestemming had kunnen voor vinden.

Maar wie heeft nu nog verbeeldingskracht bij dezen die de beslissingen nemen?

Hugo COLLUMBIEN